

Uz sākumlapu>Tiesību akti un judikatūra>Valsts tiesību akti

Valsts tiesību akti

Portugāle

Šajā lapā ir sniegta informācija par Portugāles tiesību sistēmu.

1. Instrumenti vai tiesību avoti, kuros nostiprinātas tiesību normas

Tradicionāli Portugālē pastāv šādi tiesību avoti:

konstitucionālie likumi: Portugāles Konstitūcija, dažādi konstitucionālas nozīmes likumi un likumi, ar ko groza Konstitūciju;

“vispārējo starptautisko tiesību un starptautisko paražu tiesību normas un principi”, “pienācīgi ratificētu vai apstiprinātu starptautisko nolīgumu normas”, “starptautisko organizāciju, kurās ietilpst Portugāle, kompetento iestāžu pieņemtie noteikumi (...) ar nosacījumu, ka tas ir paredzēts attiecīgajos dibināšanas līgumos”, un “Eiropas Savienības līgumu normas un tās iestāžu pieņemto īstenošanas ietvaros pieņemtie noteikumi” (Konstitūcijas 8. pants);

parastie likumi: Portugāles Republikas asamblejas pieņemtie likumi, valdības pieņemtie dekrēti, kā arī Azoru salu autonomā reģiona un Madeiras autonomā reģiona likumdošanas asambleju pieņemtie reģionālie leģislatīvie dekrēti;

instrumenti, kuru juridiskais spēks ir pielīdzināms likuma spēkam: akti, ar ko apstiprina starptautiskas konvencijas, nolīgumus vai vienošanās, vispārēji Konstitucionālās tiesas nolēmumi par atsevišķu pasākumu neatbilstību Konstitūcijai vai prettiesiskumu, darba koplīgumi un citi kolektīvi akti darba tiesisko attiecību jomā;

noteikumi jeb tiesību akti, kuriem ir zemāks juridiskais statuss nekā likumiem un kurus pieņem, lai papildinātu likumus un veidotu sīkāku regulējumu likumu piemērošanas vai īstenošanas nolūkā. Tie ir īstenošanas dekrēti, noteikumi, dekrēti, reģionālie īstenošanas dekrēti, lēmumi, normatīvi, ministru īstenošanas rīkojumi, izpildrīkojumi, apgabala pārvaldnieku pieņemtie policijas noteikumi, kā arī pašvaldību rīkojumi un noteikumi.

2. Citi tiesību avoti

Pastāv atšķirīgi viedokļi par to tiesību avotu pieņemamību un nozīmi, kuri neietilpst atbilstoši valsts politikajām likumdošanas pilnvarām pieņemtajos rakstveida avotos. Tas atkarīgs no tā, vai uzskata, ka tiesību avoti iedibina juridiskas normas, vai arī ka tie atklāj esošas normas, vai arī ka tiem piemīt abas šīs funkcijas. Dažkārt tiek nošķirti tieši un netieši tiesību avoti, tādējādi novēršot dažas no grūtībām, kas saistītas ar atšķirīgu pamata pieeju.

Parasti par iespējamiem tiesību avotiem uzskata:

paražas, proti, atkārtotu un ierastu noteikta veida rīcību, kas ir vispāratzīta kā obligāta. Tās var uzskatīt par tiesību avotu tikai noteiktās jomās. Šādas tiesību normas pastāv, piemēram, starptautisko publisko tiesību jomā (piem., ārvalstu amatpersonu kriminālprocesuālās imunitātes princips), starptautisko privāttiesību jomā un administratīvo tiesību jomā;

judikatūru, proti, principu kopumu, kas izriet no tiesu spriedumiem un nolēmumiem; pastāv arī uzskats, ka judikatūra nav pilnvērtīgs tiesību avots, bet tikai tiesību normu nozīmes noteikšanas līdzeklis, ar ko tiek sniegti normu interpretācijas problēmu risinājumi, kurus turpmāk var izmantot atkarībā no tā, cik spēcīgi ir to pamatā esošie loģikas un tehniskie argumenti. Daži tiesīzinātnieki šajā kategorijā iekļauj gan tiesu nolēmumus konkrētās lietās, gan nolēmumus ar likuma spēku (vispārēji Konstitucionālās tiesas nolēmumus), jo, viņuprāt, tie visi ir instrumenti, ar ko faktiski tiek radītas vispārējo tiesību normas;

taisnīguma apsvērumus, saskaņā ar kuriem tiesām ir pilnvaras formulēt izskatāmo individuālo lietu konkrētajiem apstākļiem atbilstošas tiesību normas, pamatojoties uz tiesiskuma vispārējiem principiem un tiesneša vērtējumu par ētiskumu. “Tiesas var pieņemt nolēmumu, pamatojoties uz taisnīguma apsvērumiem, tikai gadījumos, kad: a) to atļauj konkrēta tiesību norma; b) starp pusēm pastāv vienprātība, un pastāv iespēja nolēmumu pārsūdzēt augstākas instances tiesā; c) puses ir iepriekš vienojušās balstīties uz taisnīguma apsvērumiem.” (Civilkodeksa 4. pants);

ierasto praksi, proti, atkārtotu sabiedrības praksi, kas nav vispāratzīta kā obligāta, bet tiek uzskatīta par svarīgu darījumu, it sevišķi tiesisko attiecību (īpaši komercattiecību) nostiprināšanā. Tiesas var ņemt vērā ierasto praksi gadījumos, kas ir paredzēti tiesību aktos un kas nav “pretrunā labas ticības principam” (Civilkodeksa 3. pants). Tādējādi tikai ar ierastu praksi nevar radīt tiesību normas, un tiek plaši uzskatīts, ka tā nav pilnvērtīgs tiesību avots; tiesību doktrīnu jeb tiesīzinātnieku atziņas nevar uzskatīt par pilnvērtīgu tiesību avotu, tomēr tai ir svarīga loma juridisko zināšanu zinātniskajā un tehniskajā pilnveidošanā un tā var būtiski ietekmēt tiesību normu interpretācijas un piemērošanas rezultātus.

3. Tiesību avotu hierarhija

Tiesību aktu hierarhija nozīmē dažādo juridisko instrumentu statusu attiecībā pret pārējiem, proti, to vietu noteiktas secības skalā.

Pastāv arī uzskats, ka hierarhiju iespējams noteikt tikai, pamatojoties uz radīšanas metodi. Atbilstoši šim uzskatam hierarhija nevis balstās uz tiesību normu relatīvo statusu, bet ir nosakāma tikai pēc tiesību avotiem, ar ko šīs tiesību normas radītas.

Lai kuram no uzskatiem sekotu, iespējams noteikt tiesību avotu prioritātes secību.

1. punktā minēto tiesību avotu hierarhija ir šāda:

Konstitūcija un konstitucionālie likumi;

vispārējo starptautisko tiesību un starptautisko paražu tiesību normas un principi un starptautiskie nolīgumi (t. i., visi 1. punkta b) apakšpunktā minētie instrumenti);

likumi un dekrēti;

reģionālie leģislatīvie dekrēti;

instrumenti, kuru juridiskais spēks ir pielīdzināms likuma spēkam;

noteikumi.

4. Procedūra, atbilstoši kurai Portugālē stājas spēkā starptautiskās tiesību normas

Starptautiskos tiesību aktus transponē Portugāles tiesību sistēmā saskaņā ar šādiem Portugāles Konstitūcijas 8. pantā norādītajiem principiem:

“vispārējo starptautisko tiesību un starptautisko paražu tiesību normas un principi ir neatņemama Portugāles tiesību daļa”;

“pienācīgi ratificētu vai apstiprinātu starptautisko nolīgumu normas stājas spēkā Portugāles tiesību sistēmā pēc to oficiālas publicēšanas un paliek spēkā tikmēr, kamēr tās ir starptautiski saistošas Portugālei”;

“starptautisko organizāciju, kurās ietilpst Portugāle, kompetento iestāžu pieņemtie noteikumi Portugāles tiesību sistēmā stājas spēkā tiešā veidā ar nosacījumu, ka tas ir paredzēts attiecīgajos dibināšanas līgumos”;

“Eiropas Savienības līgumu normas un tās iestāžu pienākumu īstenošanas ietvaros pieņemtie noteikumi ir piemērojami Portugāles valsts tiesību sistēmā saskaņā ar Eiropas Savienības tiesībām un atbilstoši demokrātiskas un tiesiskas valsts pamatprincipiem”.

5. Iestādes ar likumdošanas pilnvarām

Likumdošanas pilnvaras Portugālē ir Republikas asamblejai, valdībai, Azoru salu un Madeiras reģionālajām valdībām un likumdošanas asamblejām, kā arī vietējām pašvaldībām un noteiktām pārvaldes iestādēm.

6. Likumdošanas process

Tiesību normu pieņemšanas kārtība atšķiras atkarībā no katras likumdevējas iestādes piemērotajām konkrētajām procedūrām. Tātad dažādu veidu tiesību aktus pieņem dažādā procesuālajā kārtībā. Turpmāk aprakstītas divas oficiālākās un svarīgākās procedūras tiesību normu pieņemšanai.

Sarežģītākajā procedūrā ir iesaistīta Republikas asambleja, un tai ir šādi posmi:

likumdošanas iniciatīva: “Tiesības ierosināt tiesību aktus ir deputātiem, parlamenta grupām un valdībai, kā arī — ievērojot tiesību aktos paredzētos noteikumus un nosacījumus — reģistrētu vēlētāju grupām. Tiesības ierosināt autonomo reģionu tiesību aktus ir attiecīgajām reģionālajām likumdošanas asamblejām.” (Konstitūcijas 167. panta 1. punkts);

sākotnējā pieņemšana, publicēšana, reģistrēšana, numurēšana un novērtēšana: šajā posmā novērtē tiesību akta projekta pieņemamību, tā tekstu publicē Republikas asamblejas oficiālajā vēstnesī, veic administratīvo apstrādi un, visbeidzot, izvērtē tiesību akta projekta saturu;

apspriešana un apstiprināšana: notiek vispārīgu jautājumu apspriešana, atsevišķa konkrētu jautājumu apspriešana, balsojums par tiesību akta projektu kopumā, balsojums par konkrētiem punktiem un galīgais kopējais balsojums. Tiesību aktu var pieņemt ar vienkāršu balsu vairākumu, absolūtu balsu vairākumu vai kvalificētu balsu vairākumu;

Valsts prezidents likumā noteiktā laikā var veikt tiesību akta pārbaudi un vai nu izsludina ierosināto aktu, vai izmanto savas veto tiesības. Ja prezidents izmanto veto tiesības, tiesību akta projektu atkārtoti apspriež Republikas asamblejā. Ja balsojums ir pozitīvs vai tiek veikti grozījumi, tiesību akta projektu atkārtoti nosūta prezidentam izsludināšanai, kas jāveic noteiktā laikā. Valsts prezidents “izsludina likumus, dekrētlukumus un normatīvos dekrētus un dod rīkojumu tos publicēt, kā arī paraksta Republikas asamblejas rezolūcijas, ar ko apstiprina starptautiskus nolīgumus, un citus valdības dekrētus” (Konstitūcijas 134. panta b) punkts);

publicēšana: pēc tiesību akta izsludināšanas prezidents dod rīkojumu jauno tiesību aktu publicēt Portugāles Republikas Oficiālajā Vēstnesī.

Procedūrai, ar kuru tiesību aktus pieņem valdība, ir šādi posmi:

likumdošanas iniciatīva: tiesību akta projektu ierosina attiecīgā ministra birojs;

izpēte: šajā posmā ministrs, kas izvirzījis priekšlikumu, apkopo viedokļus, apspriežoties arī ar Konstitūcijā un likumā norādītajām iestādēm;

sākotnējā un detalizētā novērtēšana: pēc tiesību akta priekšlikuma sākotnējā apstiprinājuma to pārbauda un izvērtē;

apstiprināšana: parasti tiesību akta projektu apstiprina Ministru padome, taču dažiem tiesību aktu veidiem tās apstiprinājums nav vajadzīgs;

pārbaude: “40 dienu laikā pēc valdības dekrēta saņemšanas tā izsludināšanai (...) Valsts prezidents vai nu izsludina dekrētu, vai izmanto savas veto tiesības.

Ja izmantotas veto tiesības, Valsts prezidents rakstveidā informē valdību par šādas rīcības pamatojumu.” (Konstitūcijas 136. panta 4. punkts);

galīgā teksta publicēšana Portugāles Republikas Oficiālajā Vēstnesī.

7. Kārtība, kādā valsts tiesību normas stājas spēkā

“Tiesību akti ir saistoši tikai pēc to publicēšanas Oficiālajā Vēstnesī. Kad tiesību akts ir publicēts, tas stājas spēkā pēc pašā tiesību aktā noteiktā laikposma vai, ja šāds laikposms nav noteikts, pēc speciālajos tiesību aktos noteiktā laikposma.” (Civilkodeksa 5. pants)

1998. gada 11. novembra Likuma Nr. 74/98 2. pantā (pašreizējā redakcijā) noteikts šādi:

“1. Tiesību akti un citi vispārsaistoši akti stājas spēkā tajos noteiktajā datumā, bet tie nekādā gadījumā nevar stāties spēkā jau publicēšanas dienā.

2. Ja nav noteikts spēkā stāšanās datums, 1. punktā minētie akti visā Portugāles teritorijā un ārpus tās stājas spēkā piektajā dienā pēc to publicēšanas.

4. Laikposms, kas norādīts 2. punktā, sākas nākamajā dienā pēc akta publicēšanas fimekļa vietnē, ko pārvalda *Imprensa Nacional Casa da Moeda, SA*.”

8. Tiesību normu iespējamo pretrunu risināšana

Svarīgākā loma šajā ziņā ir Konstitucionālajai tiesai, kuras pienākums ir atzīt par nekonstitucionālām visas normas, kas ir pretrunā Portugāles Konstitūcijai vai tajā nostiprinātajiem principiem.

Tiesas, izskatot konkrētas lietas, nedrīkst piemērot normas, kas pārkāpj Konstitūciju vai no tās izrietošos principus.

Kad tiesas interpretē tiesību normas, lai izvērtētu tām iesniegtos faktus, dažādu tiesību normu pretrunas tām vienmēr ir jārisina, ņemot vērā iepriekš norādīto tiesību avotu hierarhiju. Tas ir jādara, skatot tiesību sistēmu kā vienotu veselumu, neņemot vērā trūkumus vai neatbilstības, īpaši loģiska vai semantiska rakstura, un izsverot tiesību normu pieņemšanas pamatā esošos apstākļus un tiesvedības laikā pastāvošos konkrētos apstākļus. Vienmēr jāievēro minimuma atbilstība tiesību aktā izmantotajam tiesību normas formulējumam, pat ja šis formulējums nav perfekts, un jāpieņem, ka likumdevējs izvēlējies “piemērotākos” risinājumus un spējis “paust savu nodomu atbilstīgā veidā” (Civilkodeksa 9. pants).

Attiecībā uz tiesību normu pretrunām starptautisko privāttiesību jomā skatīt sadaļu par piemērojamo tiesisko regulējumu.

Juridiskās datubāzes

“**Digesto**” ir Portugāles oficiālā tiesību aktu datubāze, kurā ir pieejams Oficiālais Vēstnesis (*Diário da República*).

“Digesto” — integrēta juridiskās informācijas sistēma

“Digesto” izveidoja saskaņā ar Ministru padomes 1992. gada 31. decembra Rezolūciju Nr. 48/92, un tajā pieejami:

tiesību akti, ko publicē Oficiālā Vēstneša 1. un 2. sērijā;

bezmaksas, integrēta, detalizēta un atjaunināta juridiskā informācija, proti:

spēkā esības periods, spēkā stāšanās datums un piezīmes par tiesību aktiem, kas publicēti Oficiālā Vēstneša 1. sērijā kopš 1910. gada 5. oktobra, un dažādiem citiem iepriekšējo desmitgažu dokumentiem, kā arī Oficiālā Vēstneša 2. sērijā publicētajiem tiesību aktiem, kas iekļauti PCMLEX (“Digesto” sistēmas centrālajā datubāzē);

visa saistītā informācija, piemēram, pamatā esošās tiesību normas, īstenošanas tiesību akti, iesniegtie un ieviestie grozījumi, piemērojamās Kopienas tiesību normas, Budžeta ģenerāldirektorāta administratīvie norādījumi, judikatūra un kolektīvie akti darba tiesisko attiecību jomā;

piekļuve trim citām datubāzēm: LEGAÇOR — Azoru salu reģiona tiesību aktu datubāzei; REGTRAB — Īpašai darba tiesību regulējuma datubāzei; DGO–

DOUT — Īpašai datubāzei, kurā iekļauti Budžeta ģenerāldirektorāta apkārtraksti un atzinumi;

pateicoties sadarbībai ar Tieslietu ministrijas un Ģenerālprokuratūras juridiskajām datubāzēm un Portugāles parlamenta datubāzi *Atividade Parlamentar* (AP) — piekļuve galveno tiesu judikatūrai, Ģenerālprokuratūras atzinumiem un visai tiesību aktu izstrādes dokumentācijai no likumdošanas procesa sākuma līdz publicēšanai.

Oficiālā Vēstneša elektroniskā publikācija (*Diário da República Eletrónico*)

Saskaņā ar 2016. gada 16. decembra Dekrētlikumu Nr. 83/2016 Oficiālā Vēstneša publicēšana ir sabiedriska pakalpojums, vēstnesi publicē tikai tiešsaistē, un tam var piekļūt bez maksas un bez ierobežojumiem. Šo sabiedrisko pakalpojumu nodrošina *Imprensa Nacional-Casa da Moeda, S. A.*, kas publicē Oficiālo Vēstnesi savā tīmekļa vietnē. Lietotāji var bez maksas un brīvi piekļūt Oficiālā Vēstneša 1. un 2. sērijā publicētajiem tiesību aktiem elektroniskā formātā, lasīt, izdrukāt un saglabāt šos tiesību aktus, kā arī veikt meklēšanu to saturā.

Oficiālā Vēstneša elektroniskajā publikācijā ir pieejami šādi resursi:

to tiesību aktu teksts, kas publicējami Oficiālajā Vēstnesī saskaņā ar Konstitūciju un tiesību aktiem, konkrēti — 1998. gada 11. novembra Likumu Nr. 74/98, kas grozīts un pārpublicēts ar 2014. gada 11. jūlija Likumu Nr. 43/2014;

rīks attiecīgā tiesību akta aktuālās konsolidētās redakcijas apskatei (konsolidētajam tekstam nav juridiska spēka);
juridisko terminu tulkošanas rīks;

iespēja Oficiālajā Vēstnesī publicējamus tiesību aktus meklēt pēc atslēgvārdiem;

pareizi apstrādāta un sistematizēta juridiskā informācija;

savienojums ar nozaru datubāzēm, kas satur papildu juridisko informāciju — judikatūru, Kopienas tiesību normas, administratīvos norādījumus un tiesību doktrīnu;

iespēja bez maksas abonēt e-pasta ziņojumus par Oficiālā Vēstneša 1. un 2. sērijas izdevumu saturu.

Noderīgas saites

[Portugāles Oficiālais Vēstnesis](#)

Lapa atjaunināta: 04/10/2021

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.